

ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з навчальної роботи
А. М. Фесенко

«_____» _____ 2010р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

(назва дисципліни)

для напрямів підготовки (спеціальностей):

для усіх спеціальностей та напрямів денної форми навчання

(шифр напрямів, спеціальностей)

Ухвалено методичною
комісією факультету

_____
(назва факультету)

Програму рекомендовано
кафедрою

_____
(протокол №, дата)

Протокол № _____ від _____

_____
(підпис, ініціали, прізвище)

Завідувач кафедри

_____
(назва кафедри)

Краматорськ 2010

I ВСТУП

Добробут будь-якого суспільства прямо пов'язаний із рівнем духовності індивідів, що складають його. Неможливо зараз відновити економічну базу України, відмовившись від відновлення культури, особливо її духовних цінностей, на формування яких істотно вплинула релігія.

Релігієзнавство - наука про релігію і її місце в системі теоретичного універсального знання про світ.

Підвищення духовного і культурного рівня студентів шляхом ознайомлення їх з «позачасовими цінностями» трьох світових релігій, таких як буддизм, християнство, іслам.

Залучення студентів до пошуку оптимальних шляхів зняття релігійних суперечностей, ефективних способів вирішення містичних та етнорелігійних конфліктів, збереження духовної стабільності. Сприяння формуванню у студентів навиків ведення політичних дискусій, розвитку уміння бути толерантними до різних точок зору в умовах духовного плюралізму, вести пошук компромісів і таке інше. Сприяння підвищенню духовної культури студентської молоді.

У результаті вивчення курсу релігієзнавства студенти повинні:

- 1) знати загальну характеристику світових релігій, ідейні і соціальні основи їхнього існування;
- 2) принципи обґрунтування буття Бога;
- 3) основні сюжети Старого і Нового Завітів, Корана й інших релігійних джерел.

II ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Тема 1 Предмет, структура і значення курсу релігієзнавство

Релігієзнавство як наука про релігію.

Філософські проблеми вивчення релігії. Соціологічний аналіз релігії. Психологія і релігія. Культура і релігія.

Основні релігієзнавчі концепції і їхня загальна характеристика. Актуальність вивчення релігійних доктрин.

Література:

Основна

Курс лекцій по дисципліне «Религиоведение»// Составитель Дементьева В.В. - Краматорск, ДГМА,1999. - Глава I, II.

Релігієзнавство. Підручник.-К.: «Академія», - 2000. - Тема I.

Релігієзнавство: Навч. Посібник / За ред. С. А. Бублика. - Стер. Вид. — К.:Юрінком Інтер, 2001.-2001 - С. 27-112, 115-138.

Додаткова

Історія релігії в Україні /За ред. Колодного А.М., Дроцького П.Л., Лобовика П.Ф.-Київ; Знання, 1999.- Глава 1.

О.А.Калінін, С.А.Харьковщенко. Релігієзнавство. Підручник.-К.-1995. - С.12-25.

Тема 2 Сутність і походження релігії

Визначення релігії. Основні концепції сутності релігії. Релігія як сфера духовного життя, її елементи і структура. Поняття „витоки релігії". Соціальні, гносеологічні, психологічні витоки, особливості їх проявлення в різних регіонах і країнах, на різних етапах історії.

Функції релігії. Вплив релігії на економічні, політичні, правові, державні відносини.

Походження релігії. Теорія походження релігії. Первісні вірування /фетишизм, тотемізм, магія, анімізм і ін./

Еволюція релігії. Зміна значення і функцій релігії в процесі сакралізації та секуляризації. Квазірелігійні явища.

Література:

Основна

Релігієзнавство: Підручник / За ред. М. М. Заковича. - К.:Вища пік., 2000.- С.23-33.

Релігієзнавство: Навч. Посібник / За ред. С. А. Бублика. - Стер. Вид. — К.:Юрінком Інтер, 2001.-2001 - С. 27-112, 115-138.

Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство: Підручник.- К.:„Академвидав", 2002.-С. 130-147.

Додаткова

Біблія. Бытие. Гл. 1-4; 6-9; 11. Исход. Гл. 20, 21, 22, 23. Второзаконие. Гл.5; книга судей. Гл. 13-16. Первая книга Царств. Гл. 3, 6, 8, 9, 11.

Кривелев И.А. Библия: Историко-критический анализ. - М.: Политиздат, 1985.-С. 64-96, 185-210

Токарев С.А. Ранние формы религии. - М.: Политиздат, 1990.

Тема 3 Типи релігій: родоплемінні, національні, регіональні, світові

Ранні національні релігії: релігії: Др. Єгипту, релігії народів Двуріччя, релігії Др. Індії, давньогрецька релігія, релігія Др. Рима.

Пізні національні релігії; іудаїзм, індуїзм, конфуціанство, даосизм, синтоїзм, зороастризм, парсизм, джайнізм, сікхизм. Світові релігії.

Література:

Основна

Релігієзнавство: Підручник / За ред. М. М. Заковича. - К.:Вища шк., 2000.- С.23-33.

Релігієзнавство: Навч. Посібник / За ред. С. А. Бублика. - Стер. Вид. — К.:Юрінком Інтер, 2001.-2001 - С. 27-112, 115-138.

Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство: Підручник.- К.:„Академвидав", 2002.-С. 130-147.

Додаткова

Библия. Бытие. Гл. 1-4; 6-9; 11. Исход. Гл. 20, 21, 22, 23. Второзаконие. Гл5; книга судей. Гл. 13-16. Первая книга Царств. Гл. 3, 6, 8, 9, 11.

Кривелев И.А. Библия: Историко-критический анализ. - М.: Политиздат, 1985.-С. 64-96, 185-210

Токарев С.А. Ранние формы религии. -М.: Политиздат, 1990.

Тема 4 Буддизм

Умови виникнення й еволюції, ідейні передумови буддизму.

Сиддхартх Гаутама.

Особливості віровчення, культу організації. Тріпитака.

Основні напрямки буддизму: хіна яма, махаяна, ваджраяна, ламаїзм.. Дзен-буддизм. Буддизм у сучасному світі. Буддизм на Україні.

Література:

Основна

Яблоков И.Н. Основы религиоведения. Учебник. - М.: Высшая шк., 2001. - глава Буддизм

Крылев И.А. Истории религии. Очерки в двух томах. Т.1.-М.,Мысль,1975.;- Розділ Буддизм

Курс лекций по дисциплине «Религиоведение»// Составитель Дементьева В.В. - Краматорск, ДГМАД999. - Тема Буддизм

Додаткова

Кулаков А.Е. Религии мира. -Пособие для учащихся.- М.Ю00 «АСТ ЛТД»,1997-С. 50-87

Релігієзнавство: підручник / за ред. М.М. Заковича. - К.: ВШ., 2000 - С.54 -75.

Тема 5 Християнство

Соціально-історичні умови виникнення та ідейні витоки християнства.

Християнство як логічне продовження іудаїзму. Старий Завіт, його основні сюжети, духовність. Історичне значення іудаїзму. Особистість Ісуса Христа і його вчення.

Еволюція первісного християнства. Становлення віровчення. Біблія, Апологетика /Климент Олександрійський, Ориген, Тертулліан, Ф, Аквінський/. Патристика /Василь Великий, Григорій Богослов, Августин, Іоанн Дамаський/. Формування культу і церковної організації. Перетворення християнства в державну релігію Римської імперії. Утворення християнських церков. Древні східні церкви. Формування основних напрямків християнства.

Література:

Основна

Релігієзнавство: Підручник / За ред. М. М. Заковича. - К.:Вища шк., 2000.- С. 23-33.

Релігієзнавство: Навч. Посібник / За ред. С. А. Бублика. - Стер. Вид. — К.:Юрінком Інтер, 2001.-2001 - С. 27-112, 115-138.

Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство: Підручник.- К.:„Академвидав“, 2002.-С.130-147.

Уитнес Ли. Четыре главных шага Христа. - М.: Живой проток, 1992. - С. 10-12, 19-27,32-37,42-47.

Уитнес Ли. Секрет опытного познания Христа. - М.: Живой поток, 1993. - С.87-94.

Попов А. С, Радужан А. А. Христианские футурологические концепции (критический анализ). -М.: Мьсль, 1987. - С. 30-51.

Додаткова

Біблія. Бытие. Гл. 1-4; 6-9; 11. Исход. Гл. 20, 21, 22, 23. Второзаконие. Гл.5; книга судей. Гл. 13-16. Первая книга Царств. Гл. 3, 6, 8, 9, 11.

Крывелев И.А. Библия: Историко-критический анализ. - М.: Политиздат, 1985.-С. 64-96,185-210

Тема 6 Православ'я

Загальні історичні умови формування й еволюції, особливості віровчення, культу, організації. Прийняття християнства на Русі. Патріаршество Лов Гермоген, Никон/. Період синодального керування. Церковні реформи Петра I. Відновлення патріаршества /Тихон/. Культ святих. Свята й обряди православної церкви. Взаємовідносини церкви із наукою та культурою. Церква і Держава. Стан сучасного світового православ'я.

Література:

Основна

Релігієзнавство: Підручник / За ред. М. М. Заковича. - К.:Вища шк., 2000.- С. 23-33.

Релігієзнавство: Навч. Посібник / За ред. С. А. Бублика. - Стер. Вид. — К.:Юрінком Інтер, 2001.-2001 - С. 27-112, 115-138.

Лубський В.І., Теремко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство: Підручник.- К.: „Академвидав”, 2002.-С.130-147.

Уитнес Ли. Четыре главных шага Христа. - М.: Живой проток, 1992. - С. 10-12, 19-27, 32-37, 42-47.

Уитнес Ли. Секрет опытного познания Христа. - М.: Живой поток, 1993. - С.87-94.

Попов А. С, Радужан А. А. Христианские футурологические концепции (критический анализ). -М.: Мысль, 1987. - С. 30-51.

Додаткова

Библия. Бытие. Гл. 1-4; 6-9; 11. Исход. Гл. 20, 21, 22, 23. Второзаконие. Гл.5; книга судей. Гл. 13-16. Первая книга Царств. Гл. 3, 6, 8, 9, 11.

Кривелев И.А. Библия: Историко-критический анализ. - М.: Политиздат, 1985.-С. 64-96, 185-210

Тема 7 Католицизм

Загальні історичні умови формування й еволюції, особливості віровчення, культу, організації католицизму. Походження, сутність та межі розповсюдження. Особливості віровчення, культу, організації. Папство. Ватикан. Католицькі ордени. Уніатська церква.

Соціальна доктрина католицизму.

Католицизм і духовна культура. „Східна політика” Ватикану. Католицизм в Україні.

Література:

Основна

Релігієзнавство: Підручник / За ред. М. М. Заковича. - К.: Вища пік., 2000. -С. 36-43.

Релігієзнавство: Навч. Посібник / За ред. С. А. Бублика. - Стер. Вид. - К.:Юрінком Інтер, 2001.- 2001 - С. 167-179.

Лубський В. І., Теремко В. І., Лубська М. В. Релігієзнавство: Підручник. — К.: "Академвидав", 2002. - С. 223-257.

Додаткова

Прот. Фома Хопко. Основи православия. - Вильнюс: «Ална літера». 1991. С. 5-21.

Крижанівський О. П., Плохій Е. М. Історія церкви та релігійна думка в Україні: Навч. посібник: У 3 кн. - Кн. 3 - К.: Либідь, 1994. - С. 35-81.

Основи релігієзнавства: Учеб.: Под ред. И.Н. Яблокова 2-е изд., перер. и дораб. - М.: Высш. пік. 1998. - С. 171-204.

Католицизм: Словарь атеиста / Под общ. ред. Л. Н. Митрохина. М.:Политиздат, 1990. - С. 319.

Тема 8 Протестантизм

Умови формування й еволюція протестантизму. Особливості віровчення, культу, організації. Основні напрямки: лютеранство, кальвінізм, англіканство, ранній протестантизм.

Соціальні і політичні позиції протестантських організацій. Протестантизм в Україні.

Література:

Основна

Релігієзнавство: Підручник / За ред. М. М. Заковича. - К.: Вища шк., 2000. - С. 36-43.
Релігієзнавство: Навч. Посібник / За ред. С. А. Бублика. - Стер. Вид. - К.: Юрінком Інтер, 2001.- 2001 - С. 167-179.

Лубський В. І., Теремко В. І., Лубська М. В. Релігієзнавство: Підручник. — К.: "Академвидав", 2002. - С. 223-257.

Додаткова

Прот. Фома Хопко. Основи православия. - Вильнюс: «Ална літера». 1991. С. 5-21.

Крижанівський О. П., Плохій Е. М. Історія церкви та релігійна думка в Україні: Навч. посібник: У 3 кн. - Кн. 3 - К.: Либідь, 1994. - С. 35-81.

Основи релігієзнавства: Учеб.: Под ред. И.Н. Яблокова 2-е изд., перер. И дораб. - М.: Высш. шк. 1998. - С. 171-204.

Католицизм: Словарь атеиста / Под общ. ред. Л. Н. Митрохина. М.: Политиздат, 1990. - С. 319.

Тема 10 Іслам

Суспільно-історичні умови виникнення й ідейні передумови ісламу. Мухаммед як засновник ісламу. Принципи ісламу й особливості культу. Коран. Суна. Шаріат. Тотожність і розходження текстів Корана і Біблії.

Основні напрямки в ісламі: сунізм і шіїзм. Модернізм і фундаменталізм в ісламі. Іслам і культура ХХ століття. Зміст концепції і політики панісламізму, «ісламського націоналізму», «ісламської економіки», «ісламської демократії». Зв'язок ісламу з націоналізмом, економікою і політикою.

Література:

Основна

Основи релігієзнавства: Учеб. / Под ред. И. Н. Яблокова. - М.: Высш. шк., 1998. - С. 204-260.

Жданов Н. В., Игнатенко А. А. Ислам на пороге XXI века. - М.: Политиздат, 1989. - С. 352.

Ислам: Словарь атеиста / Под общ. ред. Пиотровского М. Б., Прозорова С. М. - М.: Политиздат, 1988. - С. 254.

Релігієзнавчий словник / За ред. Проф. А. Колодного і Б. Ломовика. - К.: Четверта хвиля, 1996. - С. 134-135.

Релігієзнавство: Підручник / За ред. М. М. Заковича. - К.: Вища пік., 2000. - С. 152-167.

Релігієзнавство: Навч. Посібник / За ред. С. А. Бублика. - Стер. Вид. - К.: Юрінком Інтер, 2001. - 2001 - С. 230-258.

Лубський В. І., Теремко В. І., Лубська М. В. Релігієзнавство: Підручник. — К.: "Академвидав", 2002. - С. 331-367.

Додаткова

Коран. Сурь 1, 2, 3, 4, 35, 39, 57, 65, 72, 76.

Ирвинг В. Жизнь Магомета. - Перев. с англ. - Ставрополь, Кавказский край, 1992. - С. 288.

Климович Л. И. Книга о Коране. - М.: Политиздат, 1988. - С. 269.

Тема 11 Еволюція релігії в сучасну епоху

Протиріччя сучасного світу і їхній вплив на стан і еволюцію релігії. Динаміка рівня і характеру релігійності. Посилення соціально-політичної активності релігійних організацій. Боротьба за мир, економічні проблеми і релігія. Синкретичні релігійні рухи. Міжнародне суспільство свідомості Крішні, Церковні уніфікації, Церква «Благодать», Суспільство трансцендентальної медитації. Церква сайєнтології, Церква Сатани, містико-магічні культури й ін. Інтегративні процеси в релігіях. Екуменічний рух. Міжнародні релігійні організації.

Література:

Основна

Ульяновський В. І. Церква в Українській Державі 1917-1920 рр. (доба Директорії УНР): Навч. Посібник. - К.: Либідь, 1997. - С. 176.

Релігієзнавство: Підручник / За ред. М. М. Заковича. - К.:Вища шк., 2000. - С. 44-62, 63-77, 78-90, 91-109, 110-138.

Релігієзнавство: Навч. Посібник / За ред. С. А. Бублика. - Стер. Вид. - К.:Юрінком Інтер, 2001. - 2001 - С. 179-227.

Додаткова

Лубський В. І., Теремко В. І., Лубська М. В. Релігієзнавство: Підручник. - К.: "Академвидав", 2002. - С. 257-330.

Курс лекцій по дисципліне «Религиоведение»// Составитель: Дементьева В.В. - Краматорск, ДГМАД999. - Глава XII, XIII.

Тема 12 Історія і сучасний стан релігії в Україні

Софійний характер Київського християнства.

Рух за незалежну російську митрополію й українську православну церкву. Українська греко-католицька церква.

Нетрадиційна релігійність і Україна /Церква уніфікації, рух Харе Кришна, Вахаїзм/. Конституційні гарантії і правове регулювання свободи совісті в Україні.

Література:

Основна

Курс лекцій по дисципліне «Религиоведение» // Составитель Дементьева В.В. - Краматорск, ДГМАД999. – Глава XIII.

Ульяновський В.І. Історія Церкви та релігійної думки в Україні. Навч. посібник: У 3-х кн.-К.,:Либідь,1994.-256с- Книга 3.

Релігієзнавство: підручник / за ред. М.М. Заковича. - К.: ВПІ., 2000.- С.156-170

Додаткова

II Людина і світ - № 1 - !2 - 2002 рік.

СПИСОК ОСНОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Курс лекцій по дисципліне «Релігієзнавство»// Составитель Дементьева В.В. – Краматорск, ДГМА,1999. – 56с.
2. История религии. В 2-х кн. Учебн.пособие.-М.: Изд. Группа "Форум-Инфра-М", 1998.
3. Історія релігії в Україні /За ред. Колодного А.М., Дроцького П.Л., Лобовика П.Ф.- Київ; Знання, 1999.
4. О.А.Калінін, С.А.Харьковщенко. Релігієзнавство. Підручник.-К.-1995.
5. Крылев И.А. Истории религии. Очерки в двух томах. Т.1.-М.,Мысль,1975.;-Т.2.-1976.
6. Кулаков А.Е. Религии мира. - Пособие для учащихся.- М.:000 «АСТ ЛТД»,1997.
7. Радугин А.А. Введение в религиоведение: Теория, история и современные религии. -М.: Центр, 2000.
8. Релігієзнавство. Підручник.-К.: «Академія»,2000.
9. Угринович Д. И. Введение в религиоведение. -М.: Мысль, 1985.
10. Релігієзнавство: підручник / за ред. М.М. Заковича. – К.: ВШ., 2000.
11. Релігієзнавство: Навч. посібник/ За ред. С.А. Бублика. – К.: Юрінком Інтер, 2001.
12. Лубський В.І., Теренко В.І., Лубська М.В. Релігієзнавство: Підручник. – К.: «Академвидав»,2002.
13. Яблоков И.Н. Основы религиоведения. Учебник. – М.: Высшая шк., 2001.
14. Ерышев А.А. Религиоведение: Учебн.пособие.- Киев, 1999.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

15. Хопко Ф.Основы православия.- Вильнюс, 1991.
- 16.Токарев С.А. Ранние формы религии. -М.: Политиздат, 1990.
17. Католицизм: Словарь атеиста/Под общ. ред. Л.Н. Великовича .- М.:Политиздат, 1991.-320с.
18. Протестантизм: Словарь атеиста. /Под общ. ред. Митрохина Л.Н.-М.: Политиздат, 1990.
19. Ульяновський В.І. Історія Церкви та релігійної думки в Україні. Навч. посібник: У 3-х кн. - К,:Либідь,1994.-256с.
20. Новиков М.П.Христианизация Киевской Руси: Методологический аспект.- М.: Изд-во МГУ, 1991.

Робоча програма

З дисципліни

“Релігієзнавство”

(для студентів усіх спеціальностей та напрямів навчання)

Упорядник: доцент, к.п.н. Дементьева В.В..